

ційних відмінностей на ступінь інтегрованості українських владних еліт / Зоткін А. // Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. – К.: ТОВ УВПК “Екс об”, 2006. – Т.2. – С. 487–499. 3. Дуда А. Родоплемінний звичай: кадрова політика влади нагадує стосунки у первісних суспільствах [Електронний ресурс] / Дуда А., Крігер О. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/35558>. 4. *Ефективність* роботи дільничного міліціонера в сучасних умовах. – Крутий стіл. – Інститут соціології НАН України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.i-soc.com.ua/uploads/p-r_1.1.pdf. 5. *Офіційний сайт Партії Регіонів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://partyofregions.ua/>. 6. *Золотая сотня*: полный список богатейших людей Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/economics/1432023-zolotaya-sotnya-polnuy-spisok-bogatejshih-lyudej-ukrainy>. 7. *Офіційний сайт Партії Регіонів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://partyofregions.ua/news/5339834cf620d2d20d000073>.

УДК 323.1

Д. Ф. ЖИГАН

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження політичних технологій як політичного феномена, зв'язок з виборчими технологіями, основні дослідження в сфері застосування політичних технологій, структуру та функції політичних технологій.

Ключові слова: політичні технології, політика, влада, виборчі технології, держава.

Жиган Д.Ф. Политические технологии: теоретико-методологические основы исследования политических технологий

Рассмотрены теоретико-методологические основы исследования политических технологий, как политического феномена, связь с избирательными технологиями, основные исследования в области применения политических технологий, структуру и функции политических технологий.

Ключевые слова: политические технологии, политика, власть, избирательные технологии, государство.

Zhyhan Dmitry. Political technologies: theoretical and methodological bases of research Political Technologies

This paper deals with the theoretical and methodological bases of research techniques and as a political phenomenon, the relationship with the election technologies, basic research in the field of application techniques and the structure and function of political technologies.

Key words: political technology, politics, government, voting technology, government.

Політичні технології відіграють важливу роль у формуванні політичних процесів та інститутів, а також в політичній сфері суспільства. Політичні технології це феномен політичного життя суспільства. Розвиток та вдосконалення політичних технологій триває і нині. Але існує проблема легітимності використання політичних технологій та чимало прогалин

права, що призводить до нерегульованості їх застосування в політичній сфері. Конструктивну роль в політичній сфері має відігравати громадський контроль та, зокрема, політичне і правове регулювання застосування політичних технологій у виборчому процесі. Саме для цього потрібно детальніше досліджувати політичні технології. І почнемо ми з теоретико-методологічних засад дослідження політичних технологій.

Важливість політичних технологій, на наш погляд, обумовлена тим, що в ході політичної боротьби, зокрема в ході виборів, формуються центральні, регіональні та місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування, що, у свою чергу, впливає на склад і діяльність парламенту, уряду, призначення суддів тощо. Тому від якості проведення виборчої кампанії залежить ефективність законодавчої, виконавчої та судової гілок влади як на загальнонаціональному, так і регіональному рівні.

Особливо складною в цьому відношенні є проблема політико-правового регулювання застосування політичних технологій у виборчому процесі, а також політичної волі на правові обмеження використання політичних технологій, зокрема в такий складний для суспільства період, як виборчий. Адже використання політичних технологій у виборчому процесі несе певні ризики для громадянського суспільства, а іноді й держави.

На сьогоднішній день серед науковців вже є розуміння актуальності цієї проблеми. Феномен політичних технологій виявлено та розпочато його дослідження. Політичні технології досліджуються різними науковцями, різних галузей науки, з різних кутів зору. З точки зору психології, соціології, політології, правознавства, державного управління тощо. Проблема в тому, що цей феномен лежить на перетині багатьох наукових сфер. Основними науковцями, які зробили свій внесок в наукову розробку політичних технологій є праці вітчизняних та зарубіжних учених політологів, правознавців, психологів, соціологів, що займалися політико-правовими аспектами використання політичних технологій у виборчому процесі в різних аспектах. Зокрема, загальну характеристику політичних технологій здійснювали Т.Е. Грінберг, О.І. Соловйов, Є.Б. Малкін та ін. Загальне уявлення про розуміння сутності політичних технологій та їх місце у структурі демократичних соціально-політичних відносин дають праці Є. Вятра, Л. Гонсалеса, Р. Даля, д. Істона, М. Кроз'є, дж.С. Міля, дж.А. Паломбара, дж. Сарторі, Х. Томаса, С. Хантінгтона, В. Бебика, М.М. Малишевський, Пойченко А. та ін.

Про аналіз створюваних образів кандидатів у передвиборчих кампаніях у працях Т. Гітліна, д. Грабера, Г. Копленда, К.і Г. Ленга, Б. Пінклтона, Р. Харта, дж. Едвардса і С. Уейна, Е. дінніс, і дж. Мерріла, К. джемісона, д. Келлнера, Л. Кейд, М. Маккінні, і дж. Тедескі, Е. Мікевіч, Ч. Файерстоуна і Л. Роузелл.

Проблеми використання політичних технологій у виборчому процесі досліджувалися в працях та в таких теоріях, як теорія «чарівної кулі» і теорія «підшкірної голки» П. Лазарсфельд, Б. Берельсон, Х. Годе, теорія «мінімального ефекту», концепція «корисності та задоволення потреб» Е. Каца, У. Ліппман, теорія «культурації» дж. Гербнера, а також Л.О. Кочубей, А.С. Філатова, Г.Г. Почепцова, К.О. Ващенко, Гі Дебора.

Державно-управлінські аспекти виборчого права та виборчих кампаній в Україні були предметом досліджень А.П. Савкова, Ю.Б. Ключковського та ін. Про конституційно-правові аспекти виборчого права та виборчих кампаній в Україні йдеться в працях Н.В. Богашевої, О.Б. Ковальчук. Питання виборчого права і виборчих кампаній в РФ висвітлювалися в роботах С.А. Авакьяна та ін. Особливості перебігу виборчих кампаній в Україні висвітлювалися в працях українських дослідників – В. Бали, О. Голобуцького, Т. Голобуцької та ін. Питання маніпуляції як невід’ємної складової політичних технологій досліджували О.В. Мисніченко, С.Г. Кара-Мурза, П.М. Лісовський. Громадська думка як об’єкт впливу політичних технологій та особливості формування і трансформації громадської думки, філософія та психологія мас аналізувалися в працях Г. Лебона, Х. Ортега-і-Гассет, В.А. Яценка, О.С. Онищенко, О.В. Прасюка, В.І. Токарева, Максвел Мак-Комбс, Ракеш Шарма та ін.

Для розуміння сутності електоральних технологій важливе значення мають роботи Б. Борисова, В. Васютинського, О. Сгорової-Гартман, Ф. Іл’ясова, А. Золотарьова, В. Карасьова, С. Лісовського, Є. Малкіна, О. Морозової, О. Панасюка, Г. Почепцова, Є. Сучкова, О. Чумікова та ін. Про ненасильницькі політичні технології Джим Шарп.

Отже, досліджень існує багато і різнобічних, проте феномен застосування політичних технологій в політичному житті суспільства, зокрема у виборчому процесі (як інституціоналізованої форми зміни влади в державах з правовим регулюванням зміни влади), є також багатограний, разом з тим цей феномен є цілісний, єдиний, а серед науковців його дослідження є строкатим. Й досі в українській політичній науці бракує системних, комплексних досліджень політичних технологій, політико-правових засад застосування політичних технологій у виборчому процесі, їх ролі у забезпеченні сталого розвитку держави, демократичних інститутів, зміцненні громадянського суспільства, захисту прав людини, громадянських прав та свобод.

Політичні технології – це явище політичного життя суспільства та поняття, зміст якого динамічно розвивається та розширюється. Тому чіткого та єдиного визначення серед науковців досі не існує. В широкому сенсі політичні технології це система способів (злагоджених або автономних), які ведуть до збільшення або збереження політичного впливу, влади тих, хто їх застосовує.

Якщо звернутись до етимології поняття, то виявимо, що політичні технології складаються з трьох грецьких слів: 1. *politike* – що тлумачиться, як мистецтво управління державою (полісом), або *politicas* – державний діяч, державний посадовець, людина, що наділена владою; 2. *tes* – мистецтво, майстерність, майстер, ремесло; та 3. *logos* – наука, вчення.

В словниках технологію тлумачать як: 1) «сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо»¹; 2) «наука про обробку та переробку матеріалів способи виготовлення продукції та сукупність прийомів, застосовуваних в різних видах діяльності»²; 3) «будь-який засіб переробки матеріалів, чи-то люди, інформація, чи фізичні матеріали, – для отримання бажаної продукції чи послуг»³. Ми будемо дотримуватись трезвої позиції.

Таким чином, етимологічно виходить, що політичні технології – це сукупність способів, майстерність та мистецтво послідовної переробки державного діяча, держави(полісу), політичної сфери, громадської та ділової репутації таким чином, щоб отримати державну владу, досягнути її зростання чи збереження, а також засвоїти мистецтво управління державою, суспільною владою. Простіше кажучи, політичні технології це мистецтво та система взаємоузгоджених засобів для отримання, зростання або збереження політичної влади. Разом з тим виникає відчуття, що політичні технології це засоби як самоціль, тобто йдеться про те, що для досягнення, збільшення або збереження суспільної влади використовуються лише політичні технології, а не будь-які. Тоді нам, щоб не заплутатись, потрібно заглибитись у визначення поняття «політика, політики». Як вже зазначалося, політика (етимологічно) – це мистецтво управління державою (полісом). Мистецтво управління передбачає не тільки формальні, публічні, вербальні заходи, а й не формальні, не публічні, не вербальні, а всі ефективні. Звісно в першу чергу легітимні та(або) легальні. Але не тільки. Тому розуміти політичні технології як самоціль не правильно. Більше того, виходячи з визначень технології впливає, що технологія це засіб досягнення результату(цілі). Політичні технології спрямовані на зміни в політиці, здебільшого у цілях того, хто їх застосовує. Зміни в політиці відбуваються навколо питань влади. Тому, для початку, можна відштовхуватись від підходу до визначення політичних технологій як засобів отримання влади. Проте такий підхід і таке визначення є лише схематичним і заслуговує лише на те, щоб використовувати його як тіньове визначення, як напрямок поглибленого дослідження і тлумачення. В цій статті ми значно деталізуємо визначення політичних технологій та всього, що входить і оточує цей феномен.

Серед науковців існує багато різних поглядів та підходів до суті, а відповідно і до визначення політичних технологій. Наприклад, одним з найбільш поширених є таке, де політичні технології визначаються як «сукупність прийомів, методів, способів, процедур, які використовують суб'єкти політичної діяльності(особистості, політичні та суспільні групи, політичні партії, громадські об'єднання, групи тиску тощо)»⁴.

Відомий вітчизняний політолог А. Колодій дає таке визначення політичним технологіям, де політичні технології – це «система прийомів, технік послідовного досягнення бажаного результату в тій чи іншій сфері політичної діяльності»⁵.

Л. Шкляр вважає, що «ефективність технологічних винаходів в політиці, як правило, тісно пов'язана з її ідеологічною складовою, ціннісними позиціями кандидата, світоглядними принципами. Тоді технології посилюють ті чи інші сторони претендента і його команди, показують переваги однієї сторони і недоліки протилежної. Зовсім по іншому виглядає ситуація, коли технології починають жити своїм власним життям, безвідносно до ідейних позицій кандидата, працюючи по принципу «переможців не судять»⁶.

Політичні технології, як правило актуалізуються підчас виборів в більшості цивілізованих, демократичних країн. Хоча це не зовсім так, що ми

доведемо в кінці статті. Такі технології називають «виборчі технології». М. Лозовий визначає виборчі технології як «набір інструментів та каналів для трансляції повідомлень, що виходять від кандидата, його команди і спрямовані до виборців»⁷.

Виборчий процес це інтегративна категорія, за допомогою якої надається загальна характеристика всього комплексу політичних подій, пов'язаних з виборами, які розгортаються в країні⁸.

Один з провідних вітчизняних дослідників політичних технологій доктор політичних наук Л.О. Кочубей вважає, що більш конструктивно говорити про виборчі технології. А про політичні технології як про застосування технологій в політиці, адже політичні технології це широке за об'ємом поняття і включає програму уряду з аграрних, екологічних питань тощо. А, застосування технологій в політиці вона визначає як «систему послідовних дій, які спрямовані на досягнення необхідного політичного результату, працюють над створенням власного іміджу, який би відповідав очікуванням громадськості»⁹. Виборчі технології – «мистецтво та вивчення електоральної мотивації, розроблення механізмів, які базуються на певних психологічних підходах, з метою побудувати вдалу виборчу кампанію»¹⁰.

Виборчі технології важливий елемент політичних технологій і визначень виборчих технологій є багато. На нашу думку найбільш системним, взаємоузгодженим є визначення Л.О. Кочубей, проте з таким підходом до політичних технологій можна не погодитись, оскільки політичний процес є безперервним, а вибори є способом фіксувати проміжні результати політичної боротьби і регулювати правові аспекти виборів. Виборче законодавство не регулює в достатній мірі політичні технології, а лише, ніби, обмежує їх в часі та просторі (місто, округ, країна). В той час як на округ, країну можна впливати з сусідніх міст, округів, країн не зважаючи на жодні обмеження. Тобто поняття політичні технології та виборчі технології не є співмірними в своєму об'ємі. Поняття «політичні технології» має право на існування, тому що воно ширше ніж виборчі технології і не має синонімів. Більше того у них різні завдання, методи тощо. В політичних технологій основним завданням є отримання, збереження або збільшення політичного впливу, влади, а у виборчих технологій це підготовка, проведення та перемога на виборах, яка в свою чергу, може не змінити тінювого розкладу сил в політиці і не змінити владу в тому регіоні, де відбулись вибори. У виборчих технологій час і простір обмежений для маневрів, також виборчі технології мають ряд інших обмежень. Враховуючи все вищеперераховане ми вважаємо актуальним і важливим проводити дослідження саме політичних технологій, що дасть змогу вивчити цей феномен системно, цілісно та з усіма його взаємозв'язками з іншими явищами та аспектами.

Політичні технології це багатогранне та динамічне явище, що можна частково підтвердити типологією, передумовами, функціями та аспектами політичних технологій. Існує кілька підходів до типологізації політичних технологій. Наприклад М. Головатий та деякі інші дослідники поділяють їх на демократичні та недемократичні, а також на базові та другорядні¹¹, де базові політичні технології стосуються точки зору, дії великих груп або й усього населення країни. Також типологізувати виборчі технології можна

за: ступенем інноваційності (на традиційні та іноваційні), витратами (дорогі, дешеві), прогноз результатів (надійні, вірогідні, ризиковані), легальності засобів, морально-етичним критерієм (конвенціональні і девіантні), характером дії(стратегічні, тактичні, оперативні), рівнем ефективності тощо¹².

Якщо розглядати політичні технології, як інструментарії політичного управління, то перелік можна здійснювати по напрямкам діяльності політичного управління: політичні технології політичного аналізу, політичні технології політичного консультування, прийняття політичних рішень, управління конфліктами, управління переговорними процесами, лобювання, виборчі, піар-технології, політична реклама, інформаційні, інформаційно-мережеві технології тощо¹³.

Технології можуть бути об'єднані в наступні групи: аналітичні (аналітичні, консенсусні), предметно-практичні («польові») (прийняття політичних рішень, управління конфліктами, управління переговорами, виборчі, лобіські.), комунікативні (агітація і пропаганда, піар, політична реклама, інформаційні, інформаційно-мережеві)¹⁴.

А О.М. Чижова поділяє політичні технології на загальні та індивідуальні. «Загальні(що стосуються максимально великої кількості громадян, багатьох суб'єктів виборчого процесу). Найпоширенішими серед них є технології «завоювання» та утримання влади. До загальних політичних технологій технології виборчих кампаній. Індивідуальні(властиві окремим суб'єктам політики) технології, які використовуються окремими політичними, громадськими, державними діячами. До найпоширеніших індивідуальних політичних технологій належать політичні виступи, участь у бесідах, дискусіях, розв'язанні конфліктів. Кожна технологія має свої особливості, завдяки яким створюється певний імідж політика, його авторитет і популярність, формується і збагачується досвід політичної діяльності¹⁵.

Д. Видрін пропонує поділяти політичні технології на технології та анти технології, де анти технології це популізм¹⁶.

В свою чергу політичні технології мають і свої різновиди, так би мовити підвиди, склад. Щодо складу та різновидів серед науковців немає єдиного консенсусу. Зокрема М. Головатий вважає, що «політичні технології існують в різних видах, а саме: розробка і ухвалення певних політичних проєктів і рішень; реалізація політичних рішень, технології формування політичної влади; виборчі технології; технології організації діяльності політичних партій, організацій, громадських об'єднань; технології організації громадської свідомості, політичної культури; технології формування громадської думки; технології узгодження суспільних інтересів; технології розв'язання політичних конфліктів тощо»¹⁷. Як один з основних виділяють політичні технології виборчих кампаній і визначають його як «сукупність засобів, методів впливу на виборців, що базуються на певних наукових розробках, даних конкретних соціологічних досліджень» і т. д., з метою досягнення політичного успіху певної політичної сили на виборах, яка використовує для досягнення цієї мети засоби політичної реклами та PR»¹⁸.

В науковій літературі можна зустріти різне бачення видів політичних технологій та їх складу. Одним з поширених є виділення таких видів:

1. технології створення політичного іміджу; 2. політичний PR; 3. електоральні технології, політичний маркетинг, брендинг; 4. технології регулювання політичних конфліктів; 5. технології лобіювання; 6. технології проведення політичних переговорів і заключення договорів.

Оригінальне бачення видів політичних технологій дає Г. Пушкарева. Вона виділяє чотири види політичних технологій і на них концентрує свою увагу. Це: «1. Технології, що підвищують увагу до потрібної інформації («техніка уваги»); 2. Технології, що підвищують кредит довіри до потрібної інформації («техніка довіри»); 3. Технології, що підвищують розуміння потрібної інформації («техніка розуміння»); 4. Технології, що підвищують запам'ятовування потрібної інформації («техніка підкріплення»). До першого виду належить «ефект виразності», тобто певний надзвичайний образ, скандал. Мова йде про створення «інформаційних приводів», про виробництво подій («newsmaiker»). Сюди також відносять такі технології, як чутки, формування очікування, відволікання від потрібної інформації іншою, розрідження інформації нудними подробицями (заговорювання) тощо. До другого виду належать такі технології, як: залучення експерта, підміна автора – авторитетом, свідчення простих людей на користь (проти) когось/чогось, використання соціологічних «рейтингів» тощо. До третього виду належать такі технології як: ярликування, магія слів (що сильно діють на емоції) тощо. До четвертого виду технологій належать ті, що сприяють запам'ятовуванню інформації. Це візуалізація, схематизація, повторення тощо. Проте на нашу думку таке бачення суттєво звужує розуміння та склад політичних технологій.

На нашу думку найбільш ґрунтовну позицію щодо сутності політичних технологій, скрізь призму видів, структури та складу політичних технологій дає один з провідних вітчизняних фахівців з політичних і, зокрема, виборчих технологій – Л.О. Кочубей, яка вважає, що політичні технології складаються з: 1. Загальні (макрорівень); 2. Індивідуальні (мікрорівень); 3. Виборчі (середній рівень) технологій¹⁹.

Загальними називаються політичні технології, які: 1. не обмежуються простором міста, округу, країни; 2. не обмежуються часом проведення передвиборчої агітації; 3. не обмежуються якоюсь певною кількістю виборців чи цільовою аудиторією виборців.

Індивідуальними називаються ті технології, що властиві: 1. окремим суб'єктам політичного процесу; 2. Кожний політичний процес унікальний, неповторний і потребує індивідуального підходу, має індивідуальні особливості і вимагає індивідуальних технологій (виступи конкретних історичних суб'єктів політики, участь у розв'язанні конкретних історичних конфліктів, участь у дебатах з конкретними історично-політичними суб'єктами політики тощо).

Виборчими технологіями називають «мистецтво та вивчення електоральної мотивації, розроблення механізмів, які базуються на певних психологічних підходах, за умов, коли береться за першочергове не «що», а «як» – здійснити, побудувати вдалу виборчу кампанію, вплинути на виборця»²⁰. Л.О. Кочубей дає також наступне визначення виборчим технологіям: «технології виборчі – система (сукупність) заздалегідь продуманих, намі-

чених, тих, які використовуються (а також, які вводяться інтуїтивно, спонтанно) мір, кроків, планів, засобів, процедур, технічних, інформаційних засобів для успішного висунення кандидатів та їх обрання»²¹.

До виборчих технологій Л.О. Кочубей відносить політичний маркетинг, який в свою чергу Л.О. Кочубей уточнюється, конкретизується як електоральний(виборчий) маркетинг і складається з: виборча інженерія, інформаційні технології, політична реклама, піар, іміджологія.

Де виборча інженерія це «порівняльне дослідження різних виборчих округів, що має на меті визначитися у маневрах претендента і таким способом підвищити його шанси на перемогу»²²; Інформаційні технології це сукупність методів і засобів створення та поширення політичних сигналів до широкої аудиторії; Політична реклама це «комунікативний процес, метою якого є адресний вплив на стратифіковані групи виборців та спонукальні дії до участі в політичних процесах. Вона використовується як інструмент пропаганди певних політичних ідей, партій, діячів та покликана сприяти досягненню завдань у боротьбі за політичну владу»²³. Простіше кажучи це спосіб звернути увагу широкого кола політичної аудиторії на політичний проект та його позицію, ідеї тощо; Піар-технології (PR, public relations, зв'язки з громадськістю) це «системи інформаційно-аналітичних дій, принципом яких є забезпечення реалізації політичних завдань на підставі чесного і поважного ставлення до виборця»²⁴; Іміджологія це «галузь, яка забезпечує створення іміджу, перш за все як каналу комунікації»²⁵.

З такою сутністю політичних технологій, через проведення структурного аналізу можемо погодитись і ми в нашому дослідженні, але варто підкреслити, що, на нашу думку, політичний маркетинг, з усіма його складовими, застосовується і в загальних, і в індивідуальних політичних технологіях.

Щодо функцій політичних технологій, то тут більше єдності серед науковців. Дослідники виокремлюють три основні функції політичних технологій це: діагностична(технології збору і аналізу політичної інформації), директивна(технології прийняття політичних рішень), мобілізуюча(форсування підтримки політичних рішень великими масами населення)²⁶.

Таким чином провівши дослідження теоретико-методологічних засад дослідження та структурно-функціональний аналіз можна погодитись з визначенням політичних технологій як «сукупність прийомів, методів, способів, процедур, які використовують суб'єкти політичної діяльності (особистості, політичні та суспільні групи, політичні партії, громадські об'єднання, групи тиску тощо)»²⁷.

Отже, політичні технології майже ніколи не обмежуються термінами передвиборчої агітації, не обмежуються територією країни в теорії та не артикулюються, як такі, на практиці. Тому потрібно продовжувати досліджувати політичні технології, розробити науково-практичну модель правового регулювання застосування політичних технологій з тим, щоб вдосконалити законодавство. Проблема полягає в тому, що ніяк не пов'язані між собою події можуть бути «пазлами» однієї політичної технології, системної або локальної. Є актуальна необхідність вивчати особливості, законо-

мірності та всі аспекти політичних технологій в теорії та виявляти їх на практиці, завчасно.

1. Великий тлумачний словник української мови / еклад. і голов. ред. В.Т. Бусел – К., 2003. – С. 1245. 2. Короткий тлумачний словник української мови / уклад. Д. Григоришин, Л. Гумецька, В. Карпова та ін. – К., 197. – С. 268. 3. Месион М. Основы менеджмента / Месион М., Альберт М., Хедоури Ф. / пер. с англ.; общ. ред. и вступ. ст. Л.И. Евенко – М., 2000. – С. 697. 4. Політологія: словар-справочник / Василик М.А. и др. – М., 2000. – С. 287. 5. Політологія / за ред. Колодій –К., 2003. –Кн.1: Політика і суспільство. – С. 93. 6. Шкляр Л. Вибір координат: Проблема наступництва / Л. Шкляр // Україна дипломатична. –К., 2005. –Вип. 5. – С. 55. 7. Кочубей Л.О. Виборчі технології. – К., 2008. – С. 12. 8. Там само. – С. 29. 9. Кочубей Л. О. Виборчі технології. Політологічний аналіз на прикладі виборів до парламенту сучасної України. – К., 2006. – С. 3. 10. Там само. – С. 8. 11. Головатий М. Мистецтво здобувати владу / М. Головатий // Політ. менедж. – 2003. – №1. – С. 49. 12. Кочубей Л.О. Виборчі технології. –С. 33. 13. Там само. – С. 33. 14. Там само. – С. 34. 15. Чижова О.М. Політичні технології як втілення політичного прагматизму/ О.М. Чижова // Держава і право. Сер. Юрид. і пол. науки. – 2003. – Вип.19. – С. 569. 16. Видрін Д. Очерки практической политологии / Видрін Д. – К., 1991. – С. 72. 17. Головатий М. Мистецтво здобувати владу / М. Головатий // Політ. менедж. – 2003. – №1. – С. 49. 18. Джабасов А. А. Политические технологии избирательных кампаний: проблемы категориального осмысления / А.А. Джабасов // Весн. Моск. у-та. Сер. 12: Полит.науки. – 2000. – № 2. – С. 61. 19. Кочубей Л.О. Виборчі технології: політологічний аналіз (на прикладі виборів до парламенту сучасної України): монографія / Кочубей Л.О. –К.: ТОВ «Видавництво Юридична думка», 2006. – С. 27. 20. Там само. – С. 28. 21. Кочубей Л.О. Виборчі технології. – С. 11. 22. Кочубей Л.О. Виборчі технології: політологічний аналіз (на прикладі виборів до парламенту сучасної України): монографія. – С. 26. 23. Там само. – С. 27. 24. Там само. – С. 27. 25. Там само. – С. 27. 26. Кочубей Л.О. Виборчі технології. – С. 36-37.

УДК 329.78

I. С. ПРИБЕГІН

МОЛОДІЖНИЙ РУХ СІОНІСТІВ-РЕВІЗІОНІСТІВ НА ЕТАПІ СТАНОВЛЕННЯ

Представлено комплексний аналіз діяльності молодіжного руху сіоністів-ревізійоністів на етапі становлення. Розглянуто конкретно-історичні умови, що визначили його характер. Показані його роль і місце у сіоністському русі. Встановлені його основні цілі та завдання. Проаналізований його ідеологічні та організаційні засади.

Ключові слова: молодіжний рух, ревізійонізм, сіонізм.

Прибегин И.С. Молодёжное движение сионистов-ревизионистов на этапе становления

Представлен комплексный анализ деятельности молодёжного движения сионистов-ревизионистов на этапе становления. Рассмотрены конкретно-исторические условия, определившие его характер. Показаны его роль и место в сионистском движении. Установлены его основные цели и задачи. Проанализированы его идеологические и организационные принципы.

© **ПРИБЕГІН Іван Сергійович** – магістр Інституту соціальних наук Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова